

ГАРМОНІЗАЦІЯ ІТ-ПРАВА УКРАЇНИ З ПРАВОМ ЄС

Бондаренко О. С., Малетов Д. В.

Метою статті є критичний аналіз фактичного та перспективного стану гармонізації ІТ-права України та ЄС. Наведено поняття ІТ-права у сучасному розумінні, зроблений висновок, що ним доцільно називати суспільні відносини, що склалися довкола галузі ІТ-технологій, а саме її нормативного регулювання. Описаний сучасний стан законодавчого регулювання вітчизняного ІТ-права.

Автори зазначають, що є пряма залежність рівня розвитку ІТ-технологій у країнах з вищим ВВП, а також взятого Україною курсу на євроінтеграцію, отже, постає необхідність у гармонізації вітчизняного та ІТ-права ЄС. У статті розкрито дефініцію поняття «*acquis communautaire*» та наголошено на обов'язковості його прийняття країнами-кандидатами ЄС. Зазначено, що Україна має виконати імперативну норму з прийняття 80% нормативного напрацювання ЄС та гармонізувати внутрішнє законодавство відповідно до його стандартів.

У роботі окреслена ключова нормативно-правова база ЄС у сфері ІТ. Детально описана значимість для ІТ-права ЄС Загального регламенту захисту даних (General Data Protection Regulation – GDPR), Закон про цифрові ринки (Digital Markets Act – DMA), Закон про захист від кібернетичної активності (Cyber Resilience Act), Європейський акт про управління даними (European Data Governance Act). Наведена необхідність запровадження процесу гармонізації вітчизняного законодавства зі стандартами нормативного регулювання ІТ-права ЄС. Визначені причини та переваги проєвропейської гармонізації законодавства у сфері ІТ. Дана характеристика стану гармонізації ІТ-права України на такому етапі відносин з ЄС.

Наведений хронологічний перелік імplementованих нормативно-правових актів ЄС Україною, пов'язаних з ІТ-правом. Зазначені принципи, на основі яких повинна бути проведена гармонізація, а також наголошено важливість збереження національних особливостей законодавства.

Ключові слова: гармонізація законодавства, ІТ-право, євроінтеграція України, цифровізація, ЄС, діджиталізація.

Bondarenko O. S., Maletov D. V. Harmonization of IT-law with EU law

The purpose of the article is a critical analysis of the actual and prospective state of IT-law harmonization

of Ukraine and the EU. The concept of IT-law, in the modern sense, is given, and a conclusion is made that it is appropriate to call it the social relations that have developed around the field of IT-technologies, namely its regulatory regulation. The current state of legislative regulation of domestic IT-law is described.

The author notes that there is a direct dependence on the level of development of IT-technologies in countries with a higher GDP, as well as the course taken by Ukraine towards European integration, the need for harmonization of domestic and EU IT-law arises. The article reveals the definition of the concept of “*acquis communautaire*” and emphasizes the obligation of its adoption by EU candidate countries. It is noted that Ukraine must fulfill the imperative norm of adopting 80% of the EU normative work and harmonize domestic legislation in accordance with its standards.

The work outlines the key legal framework of the EU in the field of IT. The significance for EU IT-law of the General Data Protection Regulation (GDPR), the Digital Markets Act (DMA), the Cyber Resilience Act, the European Data Governance Act is described in detail. The necessity of introducing the process of harmonization of domestic legislation with the standards of regulatory regulation of IT-law of the EU is indicated. The reasons and advantages of pro-European harmonization of legislation in the field of IT are determined. This is a description of the state of harmonization of IT-law of Ukraine at this stage of relations with the EU.

Here is a chronological list of the EU regulations implemented by Ukraine related to IT-law. These are the principles on the basis of which harmonization should be carried out. It is also emphasized to preserve the national peculiarities of the legislation.

Key words: harmonization of legislation, IT-law, European integration of Ukraine, digitalization, EU, digitalization.

Постановка проблеми та її актуальність. Відносини, що регулюються ІТ-правом, завжди були і будуть актуальними, виходячи з їхньої природи та сутності. Відповідне нормативно-правове регулювання повинно бути динамічним та встигати за

розвитком предмета його регулювання – ІТ-відносин, що щільно пов'язане з розвитком сучасних технологій. Європейські стандарти завжди були на високому рівні, а економічний розвиток дозволяє впроваджувати та регулювати застосування передових технологій. Беручи до уваги бажання України стати повноцінним членом Європейського Союзу, вирішення проблеми гармонізації вітчизняного ІТ-права з доробком ЄС є не тільки актуальним, а й обов'язковим.

Метою статті є критичний аналіз фактичного та перспективного стану гармонізації ІТ-права України та ЄС.

Виклад основного матеріалу. Неможливо заперечувати наявного процесу діджиталізації сучасного суспільства, який продовжує набирати обертів і в майбутньому буде мати ще більше суспільне значення. Нормативне регулювання відповідної сукупності відносин, пов'язаних з Information technology (IT), прийнято називати ІТ-правом. Але для подальшого опису зазначеної мети цієї статті вважаємо за доцільне надати дефініцію ІТ-права.

Під ІТ-правом у широкому сенсі розуміють загальну сукупність усіх норм та правил, що регулюють діяльність із використання інформаційних технологій та інформаційної правомірної активності в Інтернеті.

Своєю чергою ІТ-правом у вузькому розумінні є норми-регулятори (в основному цивільно-правові), які забезпечують існування та розвиток ІТ-відносин [1].

Характерно, що предметом ІТ-права є взаємини у діджитал-середовищі, при цьому об'єктом виступає нематеріальне благо – інформація в електронному вигляді, аналіз якої є неможливим без залучення інформаційних технологій у глобальних і локальних інформаційних системах. Методологія ІТ-права є динамічною та змінюється внаслідок впливу новостворених інформаційних технологій. Взаємини, що виникають навколо ІТ-права, є симбіозом технологій та права, а отже, є міждисциплінарними. Для якісного їх вивчення та викладання вимагають наявності як юридичних, так і технічних знань. Також правовідносини у сфері ІТ за своєю природою є глобальними, що унеможливує нормативне врегулювання лише на національному рівні [2].

Виходячи з цього, а також з факту прямої залежності рівня розвитку ІТ-технологій, у країнах з вищим ВВП, а також взятого Україною курсу на євроінтеграцію, постає необхідність у гармонізації вітчизняного та ІТ-права ЄС.

Відповідно до даних офіційного порталу Верховної Ради України більше 3 000 нормативно-правових актів прямо чи опосередковано пов'язані зі сферою ІТ. Разом з цим дослідження зазначених регуляторних актів дає можливість дійти висновку, що регулювання відносин у ІТ-сфері має в Україні несистемний характер, юридично регламентуючи лише окремі аспекти, в яких вони задіяні. Перш за все це сфера інформаційних відносин, яку неможливо уявити у сучасному світі без комп'ютерної техніки та всесвітньої мережі Інтернет. Зазначена сфера є найбільш інтегрована та глобалізована [3].

Наведений факт ще більше підкреслює необхідність гармонізації вітчизняного законодавства з передовими стандартами регуляторних актів ЄС.

Відносини України та ЄС мають довгу історію, а вибраний Україною шлях євроінтеграції лише посилюється та став вирішальним завдяки останнім подіям.

23 червня 2022 року Україна за підтримки країн-членів Європейського Союзу на саміті в Брюсселі отримала статус кандидата в ЄС.

Більш того, після цього Україна та Європейський Союз підписали п'ять угод у рамках євроінтеграції. Зазначені угоди в тому числі стосуються «цифрового безвізу», співробітництва у митній і податковій площині та надання фінансової підтримки [4].

Але вищезазначені кроки є лише частиною євроінтеграції та не звільняють Україну, як претендента на членство ЄС, зобов'язання з імплементації не менше 80% європейських стандартів у національне законодавство. Впроваджені стандарти повинні бути аналогічними до стандартів ЄС. Виходячи з цього, пришвидшення темпів гармонізації вітчизняної законодавчої бази з європейськими стандартами є нагальною потребою. Більш того, виконуючи проєвропейський запит українського суспільства, це питання є нагальним в аспекті якісної розбудови національної стандартизації України, від чого прямо пропорційно залежить спрощення міжнародного обміну інформацією, товарами й послугами як в ІТ-сфері, так і в будь-якій сфері народного господарства [5].

Загалом, «гармонізацію» у вітчизняному законодавстві розуміють як процес приведення національних стандартів у відповідність зі стандартами ЄС [6].

Своєю чергою гармонізацію законодавства визначають як процес коригування законодавства країн-учасниць Європейського Союзу на підставі нормативно-правових актів ЄС, зокрема директив, які мають імперативну силу та вимагають від цих

держав-членів ЄС привести їх національне законодавство у відповідність до положень директив [7].

Таким чином, під гармонізацією розуміють процес цілеспрямованого взаємного зближення законодавства через ліквідацію суперечностей та утворення загальних правових стандартів завдяки ратифікації спільних принципів права. Стосовно гармонізації в аспекті євроінтеграції – це взаємозближення правових систем національного законодавства та права ЄС, яку можна розділити на три складники: імплементація конкретних міжнародних норм, апроксимація транснаціональних нормативних положень та адаптація законодавства загалом. О.І. Котляр під час аналізу питань, пов'язаних з гармонізацією, визначає впровадження міжнародних нормативно-правових актів у національну систему законодавства в рамках інтеграції до Європейського Союзу як цілеспрямовану, поступову діяльність загальних та спеціальних суб'єктів національної правотворчості, що має на меті наближення з подальшим приведенням законодавства країни-кандидата у відповідність до законодавства ЄС [8, с. 45].

Для розуміння, з чим саме має бути гармонізоване вітчизняне законодавство, пропонуємо проаналізувати відповідні нормативно-правові акти у сфері ІТ-права, які і є предметом дослідження цієї статті.

Надбання Європейського Союзу у політичній, правовій та економічній сферах, яке ґрунтується на європейських цінностях, задекларованих у статті 2 Договору про ЄС, прийнято називати *acquis* (з франц. – «доробок»). Тобто *acquis* у правовому аспекті – це сукупність прав і обов'язків держав-членів ЄС [9].

Імплементація *acquis* у національні правові системи є імперативною вимогою завершення процесу доєднання держави до ЄС. *Acquis communautaire* по своїй суті є динамічним утворенням, що постійно перебуває в процесі вдосконалення в аспекті розширення та поглиблення нормативно-регулятивних конструкцій. Обсяг *acquis* приблизно налічує 97 000 аркушів Офіційного вісника Європейських Співтовариств (*Official Journal*), що становить близько 20 000 нормативно-правових актів. За своєю змістовністю до *acquis* прийнято відносити: всі установчі договори, загальноєвропейські правові принципи і доктрини, рішення Суду ЄС, вторинне законодавство Європейського Союзу, ратифіковані міжнародні угоди та “м'яке” (*soft law*) право ЄС. Отже, до *acquis communautaire* належать рішення в межах усіх трьох опор ЄС: Співтовариства, взаємної політики у галузі закор-

донних справ і безпеки та взаємодії органів поліції та юстиції у кримінальних справах [10].

Для належної гармонізації потрібно окреслити наявну нормативно-правову базу у ІТ-сфері, яка існує у ЄС.

Європейський Союз відносно оперативно адаптується у своїй законодавчій діяльності в еру цифрових технологій. Але, незважаючи на це, її постійно потрібно оновлювати та продовжувати роботу, тому що «цифрова революція просувається швидше, ніж законодавство». Навіть попри здійснену роботу, нормативно-правове регулювання не поспіває за динамікою суспільних відносин, особливо у сфері діджиталізації. Ми погоджуємося з думкою Анжеліки Ніблер, що країни-члени повинні формувати законодавство відповідно до своїх потреб. Тому йдеться не про заміщення, а про знаходження правильного балансу та скоординованої гармонізації. Але у разі гармонізації законодавства країн-членів ЄС треба не забувати про національну делікатність до внутрішньої системи законодавства таких держав. Процес гармонізації повинен будуватися на європейських принципах плюралізму, який можна висловити гаслом «Європа єдина в різноманітності». При цьому регуляторні акти потрібно побудувати таким чином, щоб була присутня можливість оперативно реагувати на наявні виклики. Такими викликами в ІТ-сфері натеper є нормативна регуляція правовідносин у сфері штучного інтелекту, електронної конфіденційності, розумних мереж тощо. Отже, процес гармонізації повинен бути збалансованим та використовувати гнучкий підхід [11].

Наступним кроком досягнення мети цієї статті пропонуємо розглянути нормативно-правові акти ЄС у сфері ІТ-права, з якими Україна має гармонізуватися.

Загальний регламент захисту даних (General Data Protection Regulation – GDPR)

Загальний регламент захисту даних (GDPR) є одним з найсуворіших законів про конфіденційність і безпеку натеper. Незважаючи на те, що він був розроблений і прийнятий Європейським Союзом (ЄС), він накладає зобов'язання на організації будь-де, доки вони націлені або збирають дані, пов'язані з контрагентами або абонентами з ЄС. Суворість GDPR полягає у значних сумах штрафів за їх порушення, що може сягнути десятків мільйонів євро. Існують два рівні штрафів, максимальний розмір яких становить 20 мільйонів євро, або 4% доходу (залежно від того, яка сума буде більшою). Окрім цього, особи стосовно даних яких мають право вимагати компенсації за збитки.

Завдяки GDPR Європейський Союз демонструє тверду позицію щодо конфіденційності та безпеки даних у той час, коли все більше людей довіряють свої особисті дані хмарним службам, а порушення, на жаль, стає щоденним явищем.

Дія GDPR поширюється на суб'єктів, що обробляють персональні дані громадян або резидентів ЄС або пропонують товари чи послуги таким особам, навіть якщо вони не перебувають у ЄС [12].

Закон про цифрові ринки (Digital Markets Act – DMA)

Закон про цифрові ринки (DMA) встановлює набір вузько визначених об'єктивних критеріїв для кваліфікації великої онлайн-платформи як так званого «гейткіпера». Це дозволяє DMA залишатися добре націленим на проблему, яку він прагне вирішувати щодо великих системних онлайн-платформ.

Ці критерії будуть відповідати, якщо компанія:

- має сильну економічну позицію, значний вплив на внутрішній ринок і активно працює в багатьох країнах ЄС;

- має сильну посередницьку позицію, тобто зв'язує велику базу користувачів із великою кількістю компаній;

- має (або збирається мати) міцну позицію на ринку, що означає, що вона є стабільною протягом тривалого часу, якщо компанія відповідає двом критеріям, наведеним вище, протягом кожного з останніх трьох фінансових років;

- бізнес-користувачі, які залежать від гейткіперів, щоб пропонувати свої послуги на єдиному ринку, матимуть більш справедливе бізнес-середовище;

- новатори та технологічні стартапи отримають нові можливості конкурувати та впроваджувати інновації у середовищі онлайн-платформ без необхідності дотримуватися несправедливих умов, які обмежують їхній розвиток;

- споживачі матимуть на вибір більше та кращих послуг, більше можливостей змінити постачальника послуг, прямий доступ до послуг та справедливіші ціни;

- гейткіпери збережуть усі можливості для впровадження інновацій і пропонування нових послуг. Їм просто не буде дозволено використовувати нечесні методи стосовно бізнес-користувачів і клієнтів, які залежать від них, щоб отримати неправомірну вигоду.

Щоб переконатися, що нові правила «гейткіперів» відповідають швидким темпам цифрових ринків, Комісія буде проводити ринкові дослідження. Це дозволить Комісії:

- кваліфікувати компанії як гейткіперів;

- динамічно оновлювати зобов'язання для гейткіперів, коли це необхідно;

- розробити засоби правового захисту для боротьби із систематичними порушеннями правил Закону про цифрові ринки.

За порушення відповідного законодавчого акта передбачена така юридична відповідальність, як: штрафи до 10% від загального світового річного обороту компанії або до 20% у разі повторних порушень;

періодичні штрафні виплати до 5% від середньоденного обороту (у разі систематичних порушень зобов'язань DMA гейткіперами).

Додаткові засоби правового захисту можуть бути застосовані до гейткіперів після дослідження ринку. Такі засоби правового захисту мають бути пропорційними до вчиненого правопорушення. У разі необхідності та в крайньому випадку можуть бути застосовані нефінансові засоби правового захисту. Вони можуть включати поведінкові та структурні заходи, наприклад, відчуження [13].

Закон про захист від кібернетичної активності (Cyber Resilience Act)

Пропозиція нормативно-правового акта щодо вимог до кібербезпеки для продуктів із цифровими елементами відома як Закон про кібернетостійкість, посилює правила кібербезпеки, щоб забезпечити більш безпечні апаратні та програмні продукти.

Апаратні та програмні продукти все частіше зазнають успішних кібератак, що призвело до того, що у 2021 року глобальні щорічні витрати від кіберзлочинності становлять 5,5 трильйона євро.

Такі продукти страждають від двох основних проблем, пов'язаних із додатковими витратами для користувачів і суспільства:

- 1) низький рівень кібербезпеки, що відображається широко поширеними вразливими місцями та недостатнім і непослідовним наданням оновлень безпеки для їх усунення;

- 2) недостатнє розуміння та доступ до інформації користувачами, що заважає їм вибрати продукти з відповідними властивостями кібербезпеки або використовувати їх у безпечний спосіб.

Хоча чинне законодавство внутрішнього ринку поширюється на певні продукти з цифровими елементами, на більшість апаратних і програмних продуктів наразі не поширюється жодне законодавство ЄС щодо їх кібербезпеки. Зокрема, чинна законодавча база ЄС не стосується кібербезпеки невбудованого програмного забезпечення, навіть якщо атаки кібербезпеки все частіше спрямовані

на вразливі місця в цих продуктах, що спричиняє значні суспільні та економічні витрати.

Для забезпечення належного функціонування внутрішнього ринку ЄС було визначено дві основні цілі:

1) створити умови для розробки захищених продуктів із цифровими елементами, забезпечивши розміщення на ринку апаратних і програмних продуктів із меншою кількістю вразливостей і гарантуючи, що виробники серйозно ставляться до безпеки протягом усього життєвого циклу продукту;

2) створити умови, що дозволяють користувачам враховувати кібербезпеку у виборі та використанні продуктів з цифровими елементами.

Цим нормативно-правовим актом було визначено чотири цілі:

1) забезпечення покращення виробниками безпеки продуктів із цифровими елементами починаючи з фази проєктування та розробки та протягом усього життєвого циклу;

2) забезпечення узгодженої структури кібербезпеки, сприяючи відповідності для виробників обладнання та програмного забезпечення;

3) підвищення прозорості властивостей безпеки продуктів із цифровими елементами;

4) уможливлення компаніям і споживачам безпечно використовувати продукти з цифровими елементами [14].

Європейський акт про управління даними (European Data Governance Act)

Європейський закон про управління даними, який повністю відповідає цінностям і принципам ЄС, принесе значні переваги громадянам і компаніям ЄС. Основним стовпом європейської стратегії щодо даних є Акт про управління даними, спрямований на підвищення довіри до обміну даними, зміцнення механізмів підвищення доступності даних і подолання технічних перешкод для повторного використання даних.

Закон про управління даними також підтримуватиме створення та розвиток спільних європейських просторів даних у стратегічних сферах із залученням як приватних, так і державних гравців у таких секторах, як охорона здоров'я, навколишнє середовище, енергетика, сільське господарство, мобільність, фінанси, виробництво, державне управління та ін. навички.

Акт має на меті зробити більше даних доступними та сприяти обміну даними між секторами та країнами ЄС, щоб використовувати потенціал даних на користь європейських громадян і підприємств. Наприклад:

– Ефективне управління та обмін даними дозволить промисловості розробляти інноваційні

продукти та послуги, а також зробить багато секторів економіки більш ефективними та стійкими. Це також важливо для навчання систем штучного інтелекту.

– Маючи більше даних, державний сектор може розробити кращу політику, що призведе до більш прозорого управління та більш ефективних державних послуг.

– Інновації на основі даних принесуть переваги компаніям і окремим особам, зробивши життєдіяльність та роботу ефективнішими.

ЄС сприятиме розвитку надійних систем обміну даними за допомогою 4 широких наборів заходів:

1. Механізмів для полегшення повторного використання певних даних державного сектору, які не можуть бути доступні як відкриті дані. Наприклад, повторне використання даних про здоров'я може сприяти дослідженню, щоб знайти ліки від рідкісних або хронічних захворювань.

2. Заходи, які гарантують, що посередники даних функціонуватимуть як надійні організатори обміну даними або їх об'єднання в загальному європейському просторі даних.

3. Заходи, які полегшать громадянам і підприємствам доступ до своїх даних на благо суспільства.

4. Заходи для полегшення обміну даними, зокрема, щоб зробити можливим використання даних між секторами та кордонами, а також забезпечити можливість пошуку потрібних даних для правильної мети.

Регламент про управління даними стане потужним двигуном для інновацій і нових робочих місць. Це дозволить ЄС переконатися, що він перебуває в авангарді другої хвилі інновацій на основі даних [15].

Вищенаведені нормативно-правові акти є найбільш визначальними не тільки для ІТ-права Європейського Союзу, а й для потенційних держав-кандидатів у членство ЄС. Тим часом стан гармонізації вітчизняних норм з ІТ-правом ЄС залишається на не досить розвинутому рівні.

В ІТ-сфері процес гармонізації характеризується наявною проблематикою, до якої належать тривалий термін розроблення, погодження та прийняття національних стандартів. Наслідком цього є перманентне відставання нормативного регулювання від актуального стану відносин, пов'язаних з ІТ-технологіями, та утворення великої кількості регуляторних та методичних документів галузевого, відомчого рівня або рівня підприємства.

Україна гармонізувала внутрішні стандарти з міжнародними та європейськими, мовою оригіналу

Проблеми становлення правової демократичної держави

у кількості близько 600 стандартів в ІТ-сфері (що становить менш ніж 10% від гармонізованого загалу) [5].

Як у 2011 році, коли була прийнята Концепція впровадження стандартів Європейського Союзу, так і зараз гармонізація національної нормативної бази зі стандартами ЄС є вирішальним фактором забезпечення на належному рівні державної соціально-економічної політики, передує розбудові добросовісної конкуренції, виробництву конкурентоспроможної та якісної продукції, усуває технічні перепони у торгівлі, покращує рівень

безпеки життя, здоров'я і власності громадян, забезпечує охорону законних інтересів споживачів, навколишнього природного середовища й економить використання ресурсів як основи сталого розвитку національної економіки [16].

У рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом – з іншого, Україна проводить роботу щодо впровадження відповідних заходів, спрямованих на виконання зобов'язань, у тому числі у сферах, які дотичні до ІТ-права.

№	Назва	Рік
1	Директива 1999/93/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 1999 року про рамки Співтовариства для електронних підписів	1999
2	Директива 2000/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2000 року про певні правові аспекти послуг інформаційного суспільства, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку (Директива про електронну комерцію)	2000
3	Рішення № 676/2002/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 р. про нормативно-правову базу політики щодо радіочастотного спектра в Європейському Співтоваристві (Рішення щодо радіочастотного спектра)	2002
4	Директива 2002/19/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 року про доступ до електронних комунікаційних мереж і пов'язаних із ними засобів та взаємоз'єднання (Директива про доступ)	2002
5	Директива 2002/20/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 року про авторизацію мереж і послуг електронного зв'язку (Директива про авторизацію)	2002
6	Директива 2002/21/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 року про загальну нормативну базу для електронних комунікаційних мереж і послуг (Рамкова Директива)	2002
7	Директива 2002/22/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 року про універсальні послуги та права користувачів, що стосуються електронних комунікаційних мереж і послуг (Директива про універсальні послуги)	2002
8	Директива 2002/77/ЄС Комісії від 16 вересня 2002 року про конкуренцію на ринках електронних комунікаційних мереж і послуг (OV)	2002
9	Директива 2002/58/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 липня 2002 року щодо обробки персональних даних і захисту приватності у секторі електронних комунікацій (Директива про конфіденційність та електронні комунікації)	2002
10	Директива 2009/136/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про внесення змін до Директиви 2002/22/ЄС про універсальні послуги та права користувачів, що стосуються електронних комунікаційних мереж і послуг, Директива 2002/58/ЄС щодо обробки персональних даних та захист конфіденційності у секторі електронних комунікацій та Регламент (ЄС) № 2006/2004 про співпрацю між національними органами, відповідальними за виконання законів про захист прав споживачів	2009
11	Директива 2009/140/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 р. про внесення змін до Директив 2002/21/ЄС про загальну нормативну базу для електронних комунікаційних мереж і послуг, 2002/19/ЄС про доступ до та взаємоз'єднання, електронні комунікаційні мережі та пов'язані з ними засоби та 2002/20/ЄС про авторизацію електронних комунікаційних мереж і послуг	2009
12	Регламент (ЄС) № 544/2009 Європейського Парламенту та Ради від 18 червня 2009 р. про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 717/2007 щодо роумінгу в мережах мобільного телефону загального користування в межах Співтовариства та Директиви 2002/21/ЄС про загальні нормативні структури для електронних комунікаційних мереж і послуг	2009
13	Регламент (ЄС) № 1211/2009 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про заснування Органу європейських регуляторів електронних комунікацій (BEREC) та Офісу	2009
14	Рекомендація Комісії від 7 травня 2009 р. щодо нормативного ставлення до тарифів за завершення з'єднання в фіксованому та мобільному зв'язку в ЄС (2009/396/ЄС)	2009
15	Директива 2014/61/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 травня 2014 року про заходи щодо зниження вартості розгортання високошвидкісних електронних комунікаційних мереж	2014
16	Рекомендація СМ/Rec(2016)1 Комітету міністрів державам-членам щодо захисту та сприяння праву на свободу вираження поглядів і праву на приватне життя з огляду на мережевий нейтралітет	2016

Більше того, ці відносини з гармонізації законодавства України та ЄС продовжують зберігати позитивну динаміку, незважаючи на зовнішні обставини. Тому у вересні 2022 року Європейська Комісія підписала угоду про приєднання України до Програми «Цифрова Європа». Українські установи, підприємства, організації та органи державного управління зможуть отримати вигоду від фінансування та підтримки програми в таких передових ІТ-сферах, як цифрові навички, штучний інтелект та суперкомп'ютери. Вони також зможуть брати участь у Центрах цифрових інновацій – центрах єдиного вікна, які допомагають компаніям динамічно реагувати на цифрові виклики та ставати більш конкурентоспроможними. Також Європейська комісія за головування Франції в Раді Європейського Союзу організувала захід щодо продовження підтримки цифрового сектору України в рамках Digital Assembly 2022. Комісія також запустила EUTech4Ukraine Futurium Community на Digital Assembly. Ця спільнота має на меті об'єднати зацікавлені сторони, заохотити дискусії та поділитися інформацією про нові заходи підтримки українських біженців, компаній та уряду в цифровій сфері [17]. Зазначені заходи породжують нові міждержавні суспільні відносини навколо ІТ-сфери та одразу гармонізують законодавство, яке їх регулює.

Висновки. ІТ-право є сукупністю нормативно-правових актів, які регулюють діяльність із використання інформаційних технологій та інформаційної правомірної активності в Інтернеті. Відносини, пов'язані з ІТ-правом, є динамічними та змінюються відповідно до розвитку технічного прогресу.

Україна та ЄС мають тривалу історію відносин, та для повноцінного членства вона має гармонізувати 80% його законодавства. При цьому основними регуляторними актами ІТ-права ЄС є Загальний регламент захисту даних (General Data Protection Regulation – GDPR), Закон про цифрові ринки (Digital Markets Act – DMA), Закон про захист від кібернетичної активності (Cyber Resilience Act), Європейський акт про управління даними (European Data Governance Act). Гармонізація з відповідним законодавством посилить вітчизняну правову систему ІТ-права та позитивно вплине на регулювання відповідних суспільних відносин, наблизивши їх до високого міжнародного рівня.

Література

1. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Сутність ІТ-права: пошук парадигми. *Право України*.

№ 1. 2018. С. 18-29. URL: <https://rd.ua/storage/attachments/4855.pdf>.

2. Сімсон О. ІТ-право з позиції теорії та практики, підходи до вивчення і викладання. *Право України*. № 1. 2018. С. 51-62. URL: <https://rd.ua/storage/attachments/6768.pdf>.

3. Стефанчук Р. Інформаційні технології та право: quo vadis. *Право України*. № 1. 2018. С. 30. URL: <https://rd.ua/storage/attachments/5482.pdf>.

4. Україна і ЄС підписали 5 угод для євроінтеграції та протидії російській агресії. 05 вересня 2022, *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-es-dopomoga/32019287.html>.

5. Трач Ю. Про актуальність перекладу й адаптації міжнародних ІТ-стандартів в Україні. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. № 3.1. 2020. С. 87-94. URL: <http://infotech-soccult.knukim.edu.ua/article/view/206113>.

6. Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм Мінекономіки, європ. інтеграції: Наказ, Методика від 16.03.2005 № 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05#Text>.

7. Державна податкова адміністрація. Наказ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо забезпечення приведення положень розроблюваних проєктів нормативно-правових актів з питань оподаткування акцизним збором у відповідність до законодавства Європейського Союзу та вимог положень угод ГАТТ-СОТ» від 26.12.2003 № 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0631225-03#Text>.

8. Котляр О.І. Впровадження міжнародно-правових актів у національне законодавство: з'ясування термінологічних аспектів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Право»*. в 2-х ч. / гол. ред. Ю.М. Бисага. Ужгород: Ліра, 2011. Вип. 15. Ч. 1. С. 42-46. Бібліогр.: с. 45-46 (20 назв).

9. Петров Р. Угода про асоціацію Україна-ЄС. Спецпроект EDERA та міжнародного фонду «Відродження» за підтримки ЄС у рамках проєкту «Громадська синергія» URL: <https://eu-agreement.ed-era.com/b1/p3>.

10. Жаровська Г. «Acquis communautaire»: європейська правнича термінологія. 07.10.2022. URL: <https://law.chnu.edu.ua/acquis-communautaire-yevropeiska-pravnycha-terminolohiia/>.

11. EU needs to focus on legislation in the digital sphere, MEP Angelika Niebler says By Beatriz Rios. *EURACTIV*. 05.12.2019. URL: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/interview/eu-needs-to-focus-on-legislation-in-the-digital-sphere-mep-angelika-niebler-says/>.

12. What is GDPR, the EU's new data protection law? URL: <https://gdpr.eu/what-is-gdpr/>.

13. The Digital Markets Act: ensuring fair and open digital markets. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-markets-act-ensuring-fair-and-open-digital-markets_en.

14. Cyber Resilience Act. Shaping Europe's digital future. Publication 15 September 2022. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cyber-resilience-act#>.

15. European Data Governance Act. Shaping Europe's digital future. Policies. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-governance-act>.

16. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16.11.2011 № 224 «Про затвердження Концепції впровадження стандартів Європей-

ського Союзу за методом «обкладинки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va224731-11#Text>.

17. Supporting Ukraine through digital. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/support-ukraine>.

Бондаренко О. С.,
доктор юридичних наук,
завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін та судочинства
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Малетов Д. В.,
доктор філософії з права,
викладач-стажист кафедри кримінально-правових
дисциплін та судочинства
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету